

Članak Donalda Haysa, prvog zamjenika visokog predstavnika: “Pragmatični pomaci”

Krajem ove sedmice (19. marta), nakon gotovo četiri godine, odlazim iz OHR-a i Bosne i Hercegovine.

Odlazim sa pomiješanim osjećanjima – duboke ljubavi i nade, ali i frustracije.

Jako sam zavolio divne ljude sa kojima sam imao privilegiju da radim i sa kojima sam se sprijateljiio. Između ostalih, mislim i na široki spektar političara (uključujući i neke pojedince sa kojima sam se u osnovi razilazio ali koje sam bez obzira na to volio). Najviše su me impresionirali načelnici općina u različitim dijelovima zemlje koji na politiku gledaju kao na efikasan način unapređenja kvaliteta života u njihovim zajednicama – što je jedan praktičan pristup koji se ni približno dovoljno ne može vidjeti na entitetskom i državnom nivou.

Nosim sa sobom osjećaj nade kada je BiH u pitanju, jer je u proteklih četiri godine ova zemlja načinila dobre pomake, posebno u oblasti ekonomije. Između 1994. godine (kada sam prvi put posjetio Sarajevo kao član tima Richarda Holbrookea) i 2001. godine već su bili načinjeni veliki pomaci. Međutim, u 2001. godini, politička debata nije mogla da se izvuče iz maratonskih ustavnih razgovora; još uvijek je bilo problema u pogledu slobode kretanja; povratak raseljenih osoba i izbjeglica je još tekao sporo; mnogi u BiH su gledali na izgled članstva u evro-atlantskim institucijama sa skepticizmom.

Između 2001. godine i danas, izgledi i stvarnost u BiH su se u značajnoj mjeri poboljšali. Situacija u kojoj se danas nalaze građani, iako nije dobra koliko bi trebala da bude, ipak je znatno bolja nego prije tri godine.

Danas je primarni akcenat organa vlasti na ispunjenju preostalih uslova za članstvo u NATO-vom programu Partnerstvo za mir i otpočinjanju pregovora o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. Članstvo u Partnerstvu za mir, i u konačnici, članstvo u NATO-u, jednom za svagda će otkloniti prijetnju nasilja iz budućnosti ove zemlje; put ka članstvu u EU će voditi ka progresivnom poboljšanju kvaliteta života – putem boljih sudova, konkurentnijom poslovnom klimom, višim standardima u obrazovanju i pružanju zdravstvenih usluga, boljoj zaštiti potrošača, i naravno, uspostavi bezviznog režima prema ostatku kontinenta.

Ova zemlja je već načinila pozitivne korake u tom smjeru.

Bivše entitetske carinske uprave više ne postoje – izvršeno je njihovo spajanje u Upravu za indirektno oporezivanje, koja vrši pripreme za uvođenje PDV-a krajem ove godine. Ove dvije reforme će značiti da se milioni KM koje su ranije išli u džepove kriminalaca i nepoštenih trgovaca sada mogu potrošiti na javne usluge. Pitanje unutrašnjeg duga – koje je godinama predstavljalo prepreku interesovanju potencijalnih investitora (i desetinama hiljada radnih mjesta koje će investicije otvoriti) – riješeno je zakonskim okvirom. Elektroenergetski sektor i sektor telekomunikacija su sada regulirani na način koji je u skladu sa međunarodnim standardima (kao rezultat prethodno pomenutog, prosječne telekom tarife su se smanjile za 20 procenata tokom protekle dvije godine, iako su cijene i dalje previsoke).

Finansijske revizije javnih preduzeća ukazale su na korupciju i veliku nekompetentnost u praksi rukovođenja ovim preduzećima što je sada u procesu reforme uz pomoć zakona koje su nedavno usvojili državni i entitetski parlamenti.

Ova i druga poboljšanja u poslovnom okruženju u BiH ne prikrivaju činjenicu da još uvijek prevelik broj građana nema posla, i da još uvijek prevelik broj njih živi u siromaštvu. Međutim, mjere koje su poduzete, naročito u protekle dvije godine, će uskoro imati pozitivan efekat – ekonomija se postepeno razvija vlastitim naporima a ne kao rezultat strane pomoći. Industrijska proizvodnja je u 2004. god. znatno porasla u cijeloj zemlji, dok je inflacija ostala na zanemarljivom nivou (neznatno iznad 0,5 %), a konvertibilna marka je stabilna (sa većim iznosom Eura koji se konvertiraju u KM nego obrnuto).

Pa ipak, ostalo je još ozbiljnog posla koji se mora uraditi.

- Preostali zadaci (naročito saradnja sa Haškim tribunalom i reforma policije) se moraju završiti kako bi se ostvarilo članstvo u Partnerstvu za mir i otpočinjanje pregovora o stabilizaciji i pridruživanju EU prije kraja ove godine; a
- Radna grupa koju su uspostavili ministri finansija mora izraditi nacrt prijedloga za smanjenje troškova organa vlasti – koji su sada suviše veliki zbog ogromne birokracije koju je uspostavio Daytonski sporazum i zbog toga što se kapaciteti vlasti BiH grade kako bi mogle povesti zemlju ka članstvu u Evropskoj uniji.

Ali uz toplinu i prijateljstvo, i osjećaj nade i optimizma – osjećam i frustraciju. Zašto?

Zbog toga što smo mogli postići više, naročito da se javna debata usredotočila na praktična rješenja – a ne na slogane. Neki bh. političari možda vjeruju da imaju vremena za dugotrajno vođenje procedura, da mogu gubiti vrijeme za vođenje pregovora o pozicijama osmišljenim da idu u korist njihovim snažnim biračkim tijelima. Građani, nažalost, moraju živjeti s rezultatima svega toga – nedovoljanom stopom zaposlenosti i siromaštvom.

Općenito govoreći, mediji u BiH su prema meni bili korektni – ali neki mediji i dalje nastavljaju pokazivati bizarnu naviku zagovaranja urota. Komentatori i kolumnisti postanu posebno inspirirani kada govore o prikrivenim ciljevima – u situaciji kada je istina o nužnim reformama u stvarnosti vrlo jednostavna. Više investicija podrazumijeva više radnih mjesta; prosperitetnija BiH označava privlačnijeg trgovačkog partnera; a evropski standardi u obrazovanju, zdravstvu i institucijama vlasti – da navedemo samo tri primjera – nisu ni nacionalistički ni nenacionalistički – oni jednostavno predstavljaju savremeniji i napredniji put za BiH.

Ja sam pragmatična osoba po prirodi, i mnogi pojedinci u BiH su mi se pridružili u traženju pragmatičnih rješenja za probleme u ovoj zemlji. Ti problemi se mogu riješiti – ali samo ako se interesi građana stave ispred interesa političkih stranaka.

Bilo mi je zadovoljstvo i privilegija raditi sa vama i u vaše ime.